

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények eljuttatandók.

Az értékesítési díjak:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy órára	1 frt.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy órára 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Pest, 1871 oct. 15.

(L.) Alig egy arasznyi ideje, hogy Beust bukásának s Andrassy birodalmi kancellárságának hírére ébredtünk; alig következtek be a félhivatalos és tényleges czáfolatok e koholt hírek ellen; alig tért minden ismét rendes kerékvágásába: s ma már hangosabban kering a „biztos forrásból merített hír”, mely szerint Beust állása tarthatatlan, Beustnak mennie kell.

Hogy Beust a Hohenwarth-kormány föllépését, magatartását, működését soha jó szemmel nem nézte; vagy legalább a biblia szavai szerint ellene volt; a menyinyben nem volt mellette: az bizonyos. A reserv azonban, melyet a tagadhatlanul hajlékony és rugékony szellemű diplomata mindenekben s ugy Hohenwarthtal szemben, vagy legalább Hohenwarth mellett is elfoglalt: alig engedi a szállongó híreket a mende-mondák körén tulemelkedni s így a mai zür-zavar, ha ugyan való tényeken alapszik, meglehetősen váratlan és sötét homályba borított. Az egyetemi megnyitási ünnepélyen lefolyt komodia volt az első kézzelfogható adat, mely a mellett szól, hogy Beust szíve sem igen van a Hohenwarthék érdekeihez tapadva, de sem magát a tényt nem lehet elég fontosnak tekintenünk a végleges szakításra, sem

Beustot oly kevésbé előrelátónak, hogy ennek az egyszerű dolognak végét meg ne tudta volna gondolni már a kezdet előtt, s ha ilyen eredmény nőhetne magát ki abból, hogy elejét ne vette volna annak.

A cseh kiegyezési munkálatok is, bármily meglepők, sőt bizonyos részén megdöbbentők valának az avatlanok előtt, sem lehettek épen olyan ismeretlenek egy Beust előtt, hogy azokról csak a bevégzett tényekből vehetett volna tudomást. Ha nem is tényezőként szerepelt azok szerkesztésében, de az az állás, melyet idáig Beust mind le, mind felfelé elfoglalt, majdnem lehetlenné teszi, hogy ott közvetlen közelében, ugy szólván szeméi előtt oly egyezkedések, tanácskozások, megállapodások folytalt volna, melyekről — a példaszó szerint — mindenki tudott volna, csak a pap nem.

S hát Salzburg, Gastein oly régen valának, hogy már teljesen a feledség kódébe merültek volna? Igaz ugyan, hogy ama találkozások, mint mondatott, első sorban fejedelmi találkozások valának, de azt sem lehet tagadni, hogy a szintén jelen volt, mert el sem maradhatott, Beust tevékeny részt vón ama tanácskozásokban s már csak jelenléte beavatottá tevő őt azon megállapodásokban, melyek ugyan „papirra nem tétettek”, de melyek azért nem lehetnek kevésbé fontosak. A cseh munkálatok mindjárt e találkozások után vették kezdetüket s így az ottani megállapodásokkal csak azon az áron lehetnek elintéztben, ha magok a megállapodások lennének már föladva. Sőt a német elemnek a lajthántuli részekben való teljes domináltatása a szláv elemek által — az orosz testvér elég szemmel láthatólag volt mellőzve Gasteinban és Salzburgban — magát az állítólagos szívélyes viszonyt kellene, hogy végkép megsemmisítse, mely

a Királyhágón átesapott egy hullám gyűrűzete volt. Széchenyi törekvéseinek agitatioi irányának inaugurálása az erdélyi politikában.

Mert ő vala az első s azon időben egyetlen, ki hazánkban a klubélet fontosságát társadalmunk újjáalakításával szemben felfogta és kiemelte, — ki mesterül kigondolt reformterveiben a Cassinokat jelentős tényezők gyanánt vette fel, — közvetlenül és közvetve ország-szerte társalgókat alapított, hogy a politikai közélet terén elnémitott szavát a társadalom e mindannyi vidéki gyupontjaiban emelhesse fel.

Metternich bezárathatta az országházát, administratori felügyelet alatt tarthatta a municipiumnak termeit, a szabad eszmék szabad szava ezzel még nem némula el, csak átköltözött az izgatás sokasbuló színhelyeire, a társalgókba. — Így lőnek az új Cassinok az új eszmék legbuzgóbb forgatmányozói s leghathatósab hirdetői a reformtanoknak oly időben, midőn a ma lejárt néhai Austria nagy hatalma az első nagy hatalommá emelkedett fojtó ajkát a censura zárával némitotta el.

A szabadsajtó, a szabad szó mai korában alig képzelhetjük el, mennyi szépek, mennyi jónak voltak a Cassinok egykoron terjesztői, mint hozák termeik egybe a más téren vajmi ritkán közeledő osztályokat, s mint hullott le a társadalmi érintkezés olvasztó hatása alatt mintegy észrevétlenül oly sok előítélet lélekszorogató formája, mit az erőszak mohóságának aligha sikerülendett valaha leoldani.

Igy lőn a klub élet hazánkban nélkülözhetlenné, s azon Magyarországon, melynek első Cassinóját Széchenyi a 25-ki posonyi országgyűlésen, tehát még nem is félévszáz előtt alapította meg, ma alig lehető mezőváros, olvasó vagy társalgó együletet nélkülöző.

Bécs és Berlin közt léteznék. Ahoz sem kell valamely rendkívül éleslátású szem, hogy meglássuk azt a láthatlan fonált, mely Ogulint Prágával s Prágát Pétervárral összeköti, s mindezek eredményeül már most Beust végleges háttérbe szorítását vegyük-e?

Valóban, bármily erősen tartsa is magát e hír — mi részünkről ugy vagyunk vele, mint Tamás az Ur sebeivel. Hanemha bocsátandjuk kezeinket azokba. Mert, ha még hozzávesszük a magyar szempontot is, mely szerint Beust körülbelől personificatioja a teljes dualismusk, mely szerint e czélbavett átalakítás magát a birodalmi szervezetet alteralná, a mihez pedig csak a magyar államnak is lenne egy két nem épen jelentéktelen súly szava: ha, mondjuk, mindezeket egybevetjük, aligha nem más szemüvegen fogjuk nézni az egész kérdést, s aligha nem az osztrák-németek tulságosan fölingerelt képzelgésének tulajdoníthatjuk a légben zsiabongó rémhírek jelentékeny részét.

Andrassy stoicus nyugalma, melylyel — legalább látszólag — az egész processus menetét szemléli, szintén e föltevés mellett tanuskodik, — habár, ki lenne képes megmondani, hogy mi fog következni azon év napjaiban, mely Hugo Victor szerint az Année terrible után következett...

Bukuresti levél.

(Saját tudósítónktól)

1871. october 11.

(L.) XXXVI. Nagy megdöbbenést okoz itt mindenfelé a „közoktatási tanács” (consiliu generale de instructiune) az a határozata, mely szerint a francia nyelv jövőre kirekesztetvén a lyceumokból, helyét a német nyelv foglalja el, mely ezentul kötelezett tantárggyá lesz.

A Rumanul és más független lapok nem tudnak hova lenni fölháborodásukban; az előbbi emigy önti kihevét:

„Ime lássátok, hogyan kezdi magát ér-

Klubjaink lépést, arányt tartottak gyarapodó érdekeinkkel, fejlődő társadalomunk megszorodott igényeivel, s midőn az 1867-iki politikai új korszak közéletünket is felfezsdíté, társadalmunk nagyobb életerőt nyert talaján gomba számra szaporodának el Cassinoink.

De többszörözött számuk nem növelte, sőt csökkenté a nemzet közbecsülésében magasra emelt, történetében is jelentőségre vergődött ez intézmény népszerűségét. — A félszeg befogás hebehurgysága, az éretlenség elhamarkodása társalgóinkban is tanyát ütött, hogy a közpietást ez institutio, s a bizalmat hordereje iránt kiölje a nemzet kebléből.

Ujan alapított ily nemű egyleteink az új idők új viszonyaival nem vetének számot s szem elől tévesztették, vagy is jobban: számuk elé sem vették a feladatot, melyet a közéletnek irányukban változott igényei szabtak elébök.

Maga a „cassino” egykor oly népszerű nevét is gunyos értelemmel ejti ma ki a közönség ajkain.

S vajha ezért egyedül a magyar hazafiságnak minden régi iránt lelobadó tűzén okulhatnánk! De ez épen nincs így.

Széchenyi idején, midőn a politikai eszme csaknem többnyire zárva vagy korlátozva volt, a hazafipárt kényszerből ültette át elveinek amonnét száműzött küzdelmeit a társalgók termeibe. — De ma a politikai kérdések vita terei, az ország és a hatóságok házai, tárva állanak a szabad küzdelemnek; mi szükségünk jobb- és baloldali, „uri” vagy „democrata”, catholikus vagy izraelita, szóval párt- vagy felekezeti kassinokra? Mire való a kortések üléstereivé súlyosítani a társalgókat, melyekbe ép a közélet minden terét viszályainak áradá-

Kiadóhivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova a lap szellemi részét illető közlemények eljuttatandók.

Hirdetési díjak:

Szerkesztéshez garandált sor 6 frt. 10 napra, 12 frt. 1 hónapra, 24 frt. 3 hónapra, 48 frt. 6 hónapra, 96 frt. 1 évre.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppolitz Alajosnál (Wollzeile 22. Haasensteint és Voglerrel (Nener Markt 11.).

Postán: Ianc Leopoldnál (Erdőbölcs 1. szám emelet).

vényesíteni a mostani kormány programja arczatlan tétova nélkül, az általános indignatio ellenére is! Minő sértés, mely arculütés, valamennyi román érzületének; minő, árulás elkövetve vérünkön, minden reményeinken!

„Midőn azt állítottuk, hogy ez a kormány, a porosz consul ládbobantásának, teremténye (bataria din picioru a consului prusacu), minden román érzület nélkül szűkölködven, csak a szerint fog cselekedni, hogy a nemzeti méltóságot parancsnokai előtt megalázza, hogy a latin faj engesztelhetlen elleneinek szolgáljon, hogy a pangermanismust, erőszakkal is belénk oltsa s a nemzeti érzületet, elom-pítsa — midőn mindezt megmondtuk némelyek részéről ayal vádoltattunk, hogy a politikai szenvedély és a rendszerezett ellenzékeskedés vezetői tollunkat.

„Ehol, ki vonhatja még most is kétségbe állításaink szomorú igazságát, ki nem fogja még ma is belátni, hogy ennek a miniszteriumnak, melyet az éji sötét szült (márcz. 22-én, a Slatineano-terem skandaluma közepett) s mely a nemzet akaratának ellenére helyzetetett kormányra, egyáltalán semmi más föladata, mint hogy meggyökerezésre segítse nálunk a pangermanismust?!

„Valaki csak nemzetiségünkben, ki akart vetköztetni, tönkre akart tenni bennünket: legelőször is nyelvünk ellen fordult. Az osztrákok, odaát, a Kárpátokon túl, saját (P) nyelvüket tették kötelezővé a román iskolákban, még inkább a magyarok, kik nem csak az iskolákban vitték be nyelvüket, hanem a román belügyvi fölterjesztéseket az államkormányhoz is magyarnul követelik.

„Azok, kik a francia nyelvét a román mellett oskoláinkban meghonosították, arra akartak ez által tanítani bennünket, hogy hatalmas nővérünk (sorá puterică) szeressük, ki minden pillanatban készen áll, segítségünkre sietni, kinek szíve, karjai mindig tárva állanak számunkra szeretettel. Annak, hogy a francia nyelv megtanultuk, következzék az volt, hogy saját nyelvünk is mivelődsék, tökélybe-dést nyert általa, a nélkül, hogy nemzeti sajátságát elveszítette volna; csak fokozta az a román nemzeti érzetét meggyőződésé érlelé a latin faj nagysága és magas hitatása fölül, mely mindyájunkkal közös, kik francziák, olaszok, spanyolok, románok, portugálok vagyunk!

„A francia nyelvnek a lyceumokból való kiküszöbölése s a mi a földolag, a némettel

tával fenyegető politica elől keresnénk enyhülést?!

Részemről nem tartozom ez egylet érdemes alapítóinak sorába. — S így ma, midőn „kör”-ünk életének egy nem minden dics nélkül berekesztet szakán merengek el, az öndicsőítés vádjá nélkül mondhatom el, hogy új viszonyainkkal szemben egy cassino feladatát egylet aligha fogta jobban fel, mint a buzgók, kik ez intézetnek 3 év előtt alapját megveték.

A politikát helyiségéből kizárták, hogy termeit minden párt hívójának egyaránt megnyissák. — Kivülrekeszték küzdelem a társadalmi-, vallás és osztálykülönbséget s belül minden tisztos ember egyenlő honosan leltemagát. Ez egyletnek nincs nemzetisége s minden nemzetiség műveltebb elemeit egybehozta vonzereje, — ma egyesíti tagjaiban Kolozsvár társadalmának állásra és értelmiségre egyaránt zömét.

Idő, s a magaslatra, melyben a közvéleményben állott, csakis a fenjelölt tapintat utján emelkedhetett.

Csak is feladatának esélyes felfogásad által vihatta ki buzgó figyelmét a helyi, de sőt a fővárosi sajtónak, mely egyleti életünk minden jelentős mozzanatát feljegyezte, s a városunkban időző jelesebb idegeneknek, kik vajmi ritkán mulaszták el a „kör” vendégekül felkeresni.

Hogy emelkedtünk, annak legkiválóbb bizonyossága ez egyletünk mult évi szelleméletének kedvező mozzanatai.

A „kör” által járatott hírlapok, folyóiratok száma, a költségek fokozását nélkül 64-re gyarapodott fel. — Utóbbi közgyűlésünkön nem több mint 24 kötetből álló kisdud könyv-

„KELET” TÁRCZÁJA.

Mátrai Ernő titkári beszéde

a „Kolozsvári kör” 1871 october 15-iki közgyűlésén.

„Műveltebb társalkodás a nemzetiség előmozdítása a közértelem és érzés terjesztése”, e jelszót tűzte homlokára a lelkes egylet, mely 1833 január 13-án néhány erdélyi hazafi buzgalma folytán s a felfezsdülő közérdeklődés pártfogása mellett, mint Erdély első Cassinója megalakult.

Erdély társadalmára fényes intenciókat kötött fennállásához. —

Élére nagy férfiak: néhai Bethlen János, Kendeffy Ádám, Bölöni Farkas Sándor sat. állottak vezetőikül. S a helyiségül szolgáló Kendeffy, ma Helfy-háznak megnyitott termébe a mérsékelt számú részvényesekkel, az ország anyai fokozott reménye tartotta bevonulását. —

Az erdélyi első Cassino megalakulása jelentős esemény volt az 1834-iki országgyűlés küszöbén, az alkotmányosdi absolutismus ama korában. —

Midőn a bécsi kormány Magyarország és Erdély ellen végső birokra gyűrűzött s szunyadó társadalmunk a „legnagyobb” mert legbőlcsebb magyar eszméinek melegítő socialis terén izgató hatása alatt zsiabadt dermedéséből ébredezett. —

Az erdélyi első Cassino a huszanötödiki országgyűlésen megindított reform áramlatnak

való helyettesítése annyi, mint kitépni lelkünk-ből, szívünk-ből azt az egyetlen hatalmas támaszt birtunk és fogunk birni és ez az isteni latinismus, mely az egyetlen jelszó, melynek vezérlete alatt betölthetjük magasabb hivatásunkat; annyi, mint bennünket teljesen elszigetelni a végkép igájába vetni a teuton junkerség uralmának és falánk céljainak.

„Az a magas hivatás, melyet a mai miniszterium teuton parancsnokaitól nyert s mely szolgálja magát annak, nem más, mint a francia nyelv elűldöztetése (isgonirea) a lyceumokból s helyettesítése a kötelezett német nyelv által.”

Ezen felül mélyen sértve érzi magát a fentidézett lap a romai „Italia” egy cikke által is, mely emlékezteti az Osztrák-Magyar monarchiát keleti missiójára!

A mai Románul figyelmezteti erre olvasóit, nem különben a Strousberg-kérdésre is, melynek megoldását sem nem lehet, sem nem kell a jelenlegi kormányra bízni. Végül így szól a nevezett lap: „Minden esetre az foglalkoztat a jelen pillanatban bennünket a legfőbbképpen s kötelességünknek tartjuk olvasóink s minden román figyelmét arra fordítani, hogy mily perfidiával üzekedett a pangerman diplomácia, mely Salburgban egybekelt mellett a Strousberg-kérdéssel is foglalkozott. Biztosan nem tudhatjuk, de legalább is nagyon kétséges, hogy Bismarck herceg Romania iránt táplált pretensióival, Osztrák-Magyarország javára és épen annak keleti missiója javára aláhagyott volna. S mindennek dacára mindenki tudja, hogy Poroszország folyton-folyvást és minden hangnemen Ausztria Keletre néző civilisáló, gazdasági, sőt annexiv missióját pengeti. És most, miután Bismarck és Beust urak jó barátokként találkoznak Salburgban; lehetetlen-e, hogy ez az állítólagos missió helyet foglalhatott volna szerződésükben? Lehetetlen-e, hogy egyik a másiknak megkönyebbíteni próbálta volna a missio betöltését?”

„A végén is Bismarck és a pangerman eszmék elég érthetőleg nyilatkoztak: „A Rajna és a Duna két német folyama!” Hát gondolható-e, hogy Bismarck elfeledte volna a blamagét, melyet Törökország szerze néki? Vagy nem a valószínű-e, hogy osztrák czinkosával boszút (vendeta) forralt, melylyel a gyalázatot lemossa magáról s a közös célhoz is közeledik egy lépéssel: „Ausztria keleti missiójához és a német Dunához.”

Nem tartám veszített fáradságnak, hogy értesítsem önt az egyik legterjedtebb román közlöny ezirányú nézetéről.”

Országgyűlés.

Pest, október 13.

— A pénzügyi bizottság mai ülésében a honvédelmi költségvetést vette tárgyalása

táruk egy szerény kezdemény folytán megtízszerezte Aigner Lajos, Demjén László, Gebel Károly, Kövári László, Schütz és Stein János urak buzgó adakozása. —

S bár igaz, hogy örvendetes gyarapodása dacára sokban a hirtap olvasáskor okvetlen kellő segédkönyveket is nélkülözi, folyó évi január 30-án javára rendezett táncvigalma az egyet égetőbb szükségére fordított jövedelmének remélhető vizsafizetése e részben is javulásra nyit kilátást.

Annai balszerencse közt, s oly sok vajdas után elvégre a „kör” osztályainak ügye is belezúgott a megindulás kerékvágásába.

Négy szakosztálynak tagjai közül összesen kétszázötvennégyen jegyeztették be neveiket; a helyi érdekek sectioja tényleg-tényleg megalakult, három izben ülésezett s bár jelenleg a leány is aluszik, felébredésének garanciája az ügybuzgó férfiak, kiket élére megnyerünk: elnöke Kövári László és jegyzője Dr. Horváth Mózes. —

S bár nem tartoznék az egyet szellemletének rajzához, mint jelentős tényt felemlitem, hogy a Kör tagjainak „Mehr Licht” után sovárgó goethei ohaja iránt sem maradt igazgató választmányunk közönyös. Az egyet helyiségeibe vezetendő gázvilágítás költségeinek fedezésére 218 ftot jövedelmező gyűjtést rendezett, a gázcsöveket előnyös szerződés mellett helyiségünkben lerakatta s ha az intézet tulajdonosa: a porosz sógor megsegít, pár hét múlva huszonkilencz láng árasztja termekben világító fényét.

De egyet életünk örvendetes jelenségeinek derüje ne feledtesse velünk a borut sem, melyben „Kör”ünknek a múlt évben is kijutott. Van, vagyis fájdalom! ma már csak volt nem egy tagtársunk, kinek utolsó közgyűlésünk óta az örök világosság fényeskedik, kik pezső „Kör”ünkben a sirok nyugodt körébe költözé-

alá. Rendes szükséglet 1872-re 6.690,652 ft, 1871-re 5.550,720 ft volt; a költségvetés tehát 1.139,932 ftot tesz. Központi igazgatás szükséglete 297,743 ft, 1871-re 266,439 ft volt; e többletet egy új osztály felállítás okozta. A bizottság tekintve a honvédelmi intézmény folytonos fejlődését, mely a teendők nagy mérvben szaporodásával jár, a központi igazgatásnál javaslatba hozott személyzet szaporítását a minisztérium nyert felvilágosítás alapján nem ellenzi és e cím alatt előirányzott összeget több apróbb törlésekkel megszavazta. Ezen törlések közt foglaltatik a segéd hivatalok igazgató és aligazgató lakbérének a 71-ik évi-vel egyenlő összegre leszállítása, a szolga személyzetnek hárommal lett reduktioja, és az irodai költségeknek 44,900 ft-ról 43,000 ft-ra történt leszállítása. Honvédségi intézetek. A fő-törvényszék szükséglete 4000 ft, és központi ruharaktár költségei 24,540 ft, változatlanul fogadtattak el. A fegyverzeti bizottság szervezetét helyben hagyta, egy főhadnagyi állomás azonban töröltetett, s így az előirányzott 22,941 ft helyett 21,841 ft szavaztatott meg. Hadtudományi intézetek szükségletére 11,600 ft, ujonczozási költségekre 20,000 ft, és a honvédelmi főparancsnokság szükségletére 42,432 ftot a bizottság változatlanul elfogadta. Holnap következnek a kerületi parancsnokságok

Pest, október 14-én.

A bizottság mai ülésében folytatta a honvédelmi minisztérium költségvetését. Kerületi parancsnokságokra az előirányzat szerint megszavaztatott 251,902 forint. Csapatokra 4.593,403 ft. Ruházat és felszerelésre 469,309 ft. Beteg ápolási költségekre 87,678 ft, Töltények beszerzésére 611,756 ft Pótlóvasságra 164,665 ft. A minisztériumot egyszersmind figyelmezteti a bizottság arra, hogy a gyakorlati időnek lehető célszerű megállapítását, valamint az élelmezés ügyrendjét a tapasztaláson okulva alapos tanulmány tárgyává tegye. Nemkülönbön javaslatot dolgoztasson ki az iránt, mikép lehet a laktanyázási rendszert életbeléptetni, hogy a csapatok elhelyezése a méltányosság, igazságosság és arányosság alapján a lakosság terhelése nélkül történjék. A rendkívüli szükségletre törvén át a bizottság: Ruházat, felszerelés és fegyverzetre megszavazott 2.160,000 ftot. Járművek és lószerszámok beszerzésére 92.000 ftot. Jászberényi laktanya építésére 60.000 ftot. Budai laktanya építésére 100,000 forintot. Csákovai laktanya építésére 25,000 ftot, előleg laktanyák építésére 150,000 ftot. Alapítványok 9,000 ft az előirányzat szerint. Az erdélyi katonai kórházak bérleteire előirányzott összeget 38,000 ftban törölte, mint nem az állam költségvetésbe tartozót. A Ludoviceum épületének helyreállítására kért 50,000 ftot, a múlt évi határozat értelmében függőben hagyta a bizottság.

nek el. Keressük föl őket ma, midőn sorainkban ürtelt helyeik panaszosan szólnak felénk, keressük fel élőkül az elhunytak hantjaita megemlékezés virágaival.

S léteznek, bár számok nem jelentékeny, kiktől nem a halál kényszere, de a kötelezettségeik lejártával visszanyert önrendelkezésük joga ritkítja meg soraikat. Valljuk be, bár őket is sajónnal nélkülözzük, az önelégültség emelő érzetével tekintünk egyetűnknek „megfoggya bár, de törve nem” álló, 300 tagot meghaladó újult testületére.

S ha igaz, hogy a „Kör” működésének örvendetes eseményeit idézve fel, az egyet tagjaiul mindnyájan jogos részt kérhetünk a siker érdeméből, a főosztály mindenesetre őt illeti, a férfit, ki gondolattal, szóval, tettel folyton élünk állva fáradhatlan munkával kormányzá a „Kör” sajkáját, s annak kezdettől maig lankadatlanul buzgó, derék H a j ó s a volt.

Fényűzés gyöngyökkel.

(Folytatás.)

A persiai tengeröblében és a verestengerben üzték már az ókorban a gyöngyhalászatot, sőt az ottfogott gyöngyök, Plinius szerint, igen hirtsek is valának. De bármily gazdag szüretet is adtak a halászatok, lehetetlen volt e drágaságokat oly mennyiségben állítani elő, milyenben a középkor igényelte, legkivált miután a régi híres gyöngyök jó része a sirok porába merült a római császárokkal és nagyokkal. Mint a római fényűzés szükségletei kielégítésének főforrását azon kincsekben találta, melyeket az ókor évszázakon át fölhalmozott; ugy használta föl a középkor azokat a drága gyöngyöket, melyeket Amerika őslakói hosszú időközön össze gyűjtének. A természet ez egyszerű gyermekeit, kik a másik világ mozgalmaitól távol éltek,

Meghívás.

a kolozs-dobokamegyei tankerületi néptanítók egylete megalakítása céljából Kolozsvárt, 1871-ik évi november hó 2—4-ik napjain tartandó néptanítók gyűlésére.

Az öröknek egyesülés általi tömörítése szolgál a haladás egyedül biztos eszközéül.

E nézet érvényre jut a társadalom minden körében; naponként szaporodik a különböző egyetek száma s az ekként egyesített erő csodás műveknek ad lételt.

De különösen mi — néptanítók — érezzük az egyesülés szükségét; érezzük, hogy szemben a népnevelés terén fölmaruló, sokszor egymással ellentétés mozgalmakkal szilárd álláspontot kell elfoglalnunk, ki kell vívnunk, hogy ott, hol a népnevelés ügyéről van szó, első sorban a szakemberek véleménye vétessék figyelembe, ki kell vívnunk anyagi jobbtlétünket, önállóságunkat, de egyszersmind érdemeket kell szerezni mindezekre, lépést kell tartanunk a korszellemmel, haladnunk, tökélyesbűnünk kell nem feledkezvén meg arról sem, hogy leginkább mi vagyunk hivatva a népnevelési intézetek fölvirágzásának elősegítésére.

Mindezekre csakis egyetértés, egymás kölcsönös gyámolítása esetén leszünk képesek. Elszigetelve elsöpör az áradat, eredménytelen tusává válik egyesek küzdelme, míg egyesülve urai leendünk a helyzetnek, tekintélyt, anyagi jólétet vívhatunk ki, de egyszersmind hathatósan segíthetjük elő önképzsűnket s a népnevelés fölvirágzását.

Napról-napra szaporodnak hazánkban a néptanítók egyletei, ezek némelyike már is meglepő eredményt képes fölmutatni — s a néptanító, ki eddig egyedül állott, örömmel tapasztalja, hogy vele egy célra törekvő, ugyanazon ügyért buzgó társak veszik körül s hogy a nagy eszme — mint közös tulajdon — közös erővel karoltatik föl az egyesülés által bátrakká, reménységben gazdagokká, kitar-tókká s erélyesekké vált néptanítók által.

Az egyesülésnek az elmondottakban röviden fölmutatott szükségességét érezve, — Kolozsvár városa összes néptanító a közönségnek vélték eleget tenni, midőn az erdélyi részek középpontján, mintegy hazánk második fővárosa körében egy életerős néptanítóegylet létesítése céljából lépéseket tettek, — s midőn ezen egyet szervezésének eszközölésére Kolozsvár városában f. évi november hó 2—4-ik napjaiban a kolozsvári országos vásár folyama alatt tartandó közgyűlésre Erdély buzgó néptanítóit s tanítónőit felekezeti különbség nélkül, valamint a népnevelés ügyének hő keblű barátait ezennel meghívjuk, hisszük, hogy meghívásunk mindenütt szíves fogadtatásra találand.

Bár a megalakulandó egyet — több okokból — a „kolozs-dobokamegyei tankerületi néptanítók egylete” címet viselendő, mindazonáltal Erdély egyéb részeiben lakó egy-

szintén elragadta a tenger e terményeinek szépsége, úgy hogy mindkét nem ékszere azokból teltek ki.

Columbus 1498, aug. 7-dikén sejtí először a gazdag kincseket, melyek rá az új világban várnak. E napon ugyanis Paria öblében számos indiánt talált csolnakokon, kik főnökük nevében föl szólították, hogy lépjen ki földükre. Sokan ez indusok közül a legpompásabb gyöngyfűzereket viselték karjukon, melyek Columbusnak mindjárt szemet szurtak. Kérdésére — honnan veszik e gyöngyöket — azt felelik, hogy Paria északi részén a tengerben találják a kagylót, melyben ez a gyöngy terem. A szárazon az indusok egész halmaz legpompásabb gyönggyel ékeskedtek, min a spanyolok alig győztek eleget csodálkozni s azonnal élénk csere-kereskedést kezdtek, a természet tudatlan együgyű gyermekei pedig drága kincseiket értéktelen cseces-becséért, csengőkért, jelentéktelen rézeszközökért a legkészségesebben vesztegették el.

Columbus egész vágya erre abban központosult, hogy a gyöngy-termő kagylók honát föl találhassa s egy hét múltán be is teljesült, a mit kívánt. Augusztus 15-én számos indust talált Margarita és Cubagna szigetek szomszédságában, kik gyöngy-halászattal foglalkoztak. Nem sok idő telt s egy csomó festett porczólán darabért, csengőkért három fontnyi jóféle gyöngy volt becsérélve, köztük igen sok nagy példány, melyek a spanyol udvarnál közbámulat tárgyai valának.

De mindez csak előjáték volt ahoz mérve, a mi a spanyolok kezébe jutott a száraz meghódításakor, hol évszázak gyöngy szürete volt fölhalmozva. Evvel szemben a régi meseföld Judea, pompája is elhomályosodott. Peruban, hol a gyöngyök hajdan kizárólag a királyi vér ékességéül szolgáltak, igaz, hogy Manco-Capac betiltá a gyöngy-halászatot, mivel veszélylyel jár s az államnak kevés hasznót hajt, de Mexi-

tarsaink csatlakozására is számítunk, annyival inkább, mivel székhelyét itt a központban tartó, de több körökre oszló egyetűnk kellő támogatás esetén egész Erdélyre kiható üdvös működést fejthet ki.

Buzgó nevelésű barátok, különösen sz. kir. Kolozsvár város érdemteljes előjáróinak támogatását kinyervén, azon kedvező helyzetben vagyunk, hogy már az alakulást eszközölő közgyűlést is élvezetessé s tanulságossá tehetjük arról sem feledkezvén meg, hogy kinek kinek saját személyére szállásokról és étkezésről gondoskodva — képessé tehessük vidéki ügytársainkat a közgyűlésben nagyobb mérvű anyagi áldozatok tétele nélkül részt vehetni.

A közgyűlés programja következő:

November 2-kán délelőtt és délután a vidékről érkezők elszállásolása. E célból a szállásra igényt tartók Szász Lajos néptanító ur lakásán (bel-farkasutca 76. sz. a.) jelenend-nek meg.

Ugyanaz nap este 6 óraker előértekezlet a ref. főiskola helyiségében.

November 3-kán d. e. 10 óraker közgyűlés a városház nagy termében. Ezen közgyűlés az alapszabály-terv megvitatása, az egyetűi tisztviselők megválasztása, az egyet szervezése s indítványok tárgyalásával foglalkozand.

Délben közebed. Délután a helybeli tanintézetek s egyéb látóivalók meg szemlélése.

November 4-dikén d. e. 8—10 óra közt mintatanítások meg szemlélése.

11 óraker zárközgyűlés, mely értekezések meghallgatása s a mintatanításra tett észrevételek megvitatásával foglalkozand.

A gyűlés ügyrende az előértekezleten állapittatik meg s tétetik közzé.

Gondoskodtunk arról is, hogy ez alkalommal az újabb taneszközök s tankönyvekkel megismerkedhessünk. E célból taneszköz-kiallítás rendezendünk, mely a gyűlés napjain mindenki számára nyitva álland.

Fáradásaink jutalmául csakis ügytársaink minél nagyobb számbani megjelenése szolgál, ezt remélve, örömmel s szíves ügytársi vendégszeretettel nézünk a rég ohajtott találkozás elé, fölkerve azon vidékieket, kik elszállásoltatni ohajtanak, hogy ebbéli igényükről az illető albizottmány elnökét Szász Lajos urat legkésőbb october hó 28-ig bérmentes levélben értesíteni szíveskedjenek.

Kelt Kolozsvárt, a kolozs dobokamegyei tankerületi néptanítók egyletét szervező bizottmány 1871. évi october 12-én tartott üléséből.

Szabó Endre, Tóth Tamás, bizottmányi jegyző, bizottmányi elnök.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, oct. 17.

(s.) Az elsassi vámszerződés végre megkötöttet s Poyer-Quertier francia pénzügy-

coban annál nagyobb tömeg gyöngy-kincs volt fölhalmozva, különösen a templomokban. Csak az utcákon több mint 1000 órási bálvány-szobor állt, melyek egészen fe voltak hintve gyöngyökkel. Florida azonban még Mexicot is messze tulszárnyalá.

Fernando de Sotot, midőn ez ország felé vonult (1539.) Catiafachiguenél, a Chattahooche folyó mellett, Appalachtól 30 mértföldre észak felé, e tartomány királynöje fogadta ünnepélyesen, s ez a bátor kalandorok vezérének sok más ajándokok mellett egy pompás gyöngy nyak-éket is nyújtott át, mely azonnal fölkelte a további kutatás vágyát. Nem sokára egy templomot fedeztek föl, mely a provincia előkelőinek temetkezési helyül szolgált, s itt nád-fonadékból nagy edényeket találtak, melyek telisteli valának gyönggyel. Még jobban eláruhták a spanyolok, midőn saját szemekkel láthatták a fejedelmek kriptáját Talamecokban. Hossza 100, szélessége 60 lépés volt. A fedélhez, mely öt-hat egymásra helyezett, szép művű gyékényből állt, szép renddel valának odaerősítve a gyöngy-termő kagylók héjai, közeikben pedig a gyöngyfűzerek csöngöttek ivesen alá; a fűzér-ívek a fedélzet csúcsától a földig nyultak, úgy, hogy az egész látvány csodaszerrű benyomást tön a nézőre, kivált a nap odasugárai közepett. Így éket hordott a fedél belseje is, kereken a falak mellett pedig fa szobrok valának felállitva, kezeikben gyöngytől csillogó fegyverekkel, kezeikben szintén fonott paizsok függtek sűrűen kirakva gyönggyel. A templom közepén továbbá három sor edény volt pyramis alakban fölállitva, színültig tele gyönggyel, az egész templomot pedig egy nyolcz tereméből álló épület fogta körül s itt is gyöngy rakott fegyverek voltak összehalmozva.

(Folyt. köv.)

minister már el is hagyta Berlint. Hallomás szerint két különböző egyezmény jött létre, az egyik a vámkérdésben, a másik pedig a pénzügyi kérdések megoldására. Amaz tökéletesen azonos a Thiers javaslatával, melyek abból állottak, hogy az elassiaknak adott kiváltság tartamának fél évvel leendő megrovidítását illetőleg a viszonyossági záradék elengedtetett. A második, a pénzügyi differenciákat szabályozó egyezmény a közelebb lefizetendő negyedik félmilliárdra nézve mostantól kezdve két hónapos részlet-fizetéseket állapít meg, melyek a jövő évi május 1-ig tartanak. E két megállapodás folyó hó 13-án terjesztett a ministertanács elé Versaillesban.

Azon nemzetközi választott bíróság, mely hivatala van a washingtoni egyezmény értelmében, az Alabama kérdést Anglia és Amerika között elintézi, a következő egyenkből alakították meg: Charles Francis Adams (az egyesült államok részéről) választott bíró, ki mellé Meredith, Calep Cushing, Davis és Beaman vannak adva, kik mindnyájan kiűnő jogászok hibern állanak; Anglia részéről választott bíró: Cockburn lord, ki mellé Tenderden lord Barnard tanár, Palmer és Katherlei lord-kancellár vannak adva; Olaszország választott bíró gyanánt Menabrea grófot küldte ki, Svajce pedig Stämpfli s Brasilia Lenhor Cambrerat. A nemzetközi választott bíróság nemsokára össze fog gyűlni Genfben, s az Alabama-kérdésén, illetőleg Amerikának kártalanításán kívül valószínűleg még igen fontos reformokat fog keresztülvinni, a hajóelfogás, Kontraband, semlegesség stb. ügyében.

A római kolostorkérdést az olasz kormány radikális módon oldotta meg. Mint Rómából írják, a közbiztonsági közegek, f. hó 7-én a két quirináli apáca-kolostort kisajátították. A kisajátítás következtében történt: két kőműves a kolostor kerti kapuját felnyitotta s az őket követő közbiztonsági közegek és királyi karabélyosok a kolostorba nyomultak. A társalkodó teremben felszállították a vikárius által megbízott Pesaca kanonokot, hogy adja át a kolostort, mit midőn ez a fejedelemtől nevében megtagadott, a hatósági közegek a többi ajtókat is erőhatalommal felnyitották. A főnök-nő kijelentve, miszerint csak az erőszaknak enged, néhány napot kért arra, hogy az apácák holmijokat elhordhassák. Garavaglia ezredes — a brachium vezetője — megígérte, hogy pártolni fogja a biztosságnál ezen kérelmet. — Az olasz kormány ezen eljárásának legjobban örülnek természetesen a — vatikánban.

A KELET magán-távíráta.

Beleadtott Pesten, october 17. 10 ó. — p. d. e.
Árckész: oct. 17. 11 ó. 40 p. d. e.

A kir. törvényszékekhez 55 ügyész kineveztetett; Beszterczére Láng Gusztáv, Brassóba Kenyeres Adolf, Dévára Horváth Simon, Gy.-Fehérvárra Henter Gábor, Kolozsvárra Sebestyén Mihály, Váshelyre Szilágyi Miklós, Szebenbe Arz Albert, Segesvárra Theil István, Sepsiszentgyörgyre Nesztor József, Szamosújvárra, Papp László, Udvarhelyre Szöcs Márton, Tordára Lénárd Imre.

A Beust-kérdés új stadiumba lépett. Király ő felsége Andrassy gr. feljövételét bevárja; ma utazott Bécsbe. Lónyay, Beust, Kuhn hosszú tanácskozást tartottak a közös ministerium magatartása ügyében a csehekkel szemben.

A rákoviczi lázadás folytán Zágrábban több elfogatás történt s kiderült, hogy a lázadás vezetői Párisban és Pétervárral összeköttetésben álltak; egész keletet revoltálni akartak.

A hivatalos lap hozza a jegyzői és telekkönyvvezetői pályázatokat.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, október 17.

— A nagy lábasháznak, mely jelenleg feletté omladozott s disztelen állapotban sinlik, újraépítése s nagy bazárra átalakítása forog szóban. Ha jól vagunk értesülve, Schütz János, derék polgártársunk, kezdeményezése folytán, a tulajdonos testületek beleegyezésével bizottmány van jelenleg alakulóban, mely a valóban közérdekű célra egyfelől adakozásokat gyűjt, másfelől az átalakításra tervet s költségvetést készít. Reméljük, hogy az illetéktől e hírre vonatkozólag tüzetesebb felvilágosítást nyerünk s ezután csak annyit jegyzünk meg, hogy kár lenne elejteni az életrevaló eszmét, melynek keresztülvitele minden felekezeti különbség nélkül egész városunknak egyik régi óhaját töltene be.

— A m. kir. közoktatási miniszter az udvarhelyszéki bizottmány előterjesztése folytán megengedte, hogy a Dávid Mózes Antalfé-

le alap, a mennyiben ez az alap tulajdonképeni rendeltetésével ellenkezésben nincsen, egy Sz.-Udvarhelyt emelendő főreáltanodai épület költségeinek fedezésére fordíttassék. Az alapító által kizárólag a Székelyföldön fölláttatandó reáltanodára szentelt alap 1863-ban kötvényekben 7625 f. 4 krt, készpénzben 518 frt 59 krt, összesen 8143 frt 63 krt tett.

— A honvédségnél ezúttal alkalmazandó előléptetési törvény a legközelebbi napokban fog ő felsége elé terjesztetni jóváhagyás végett.

— Csikszékéből vett értesítés szerint, az uralkodó roncsoló torok-lob járvány miatt Cs.-Somlyón az iskolák megnyitása székhatóságilag betiltatott; s minthogy a járvány még folyton tart, nincs kilátás arra, hogy a tanév legalább folyó hóban kezdetét vehesse.

— A román póttanfolyamot Brassóban többek közt két oly tanító is látogatta, kik életkoruknak feltűnő különbsége dacára is nemcsak legbensőbb szeretettel egymás iránt, hanem szorgalomban és tanulságban is elejétől végig lankadatlanul vetélkedtek. Hogy melyik kők nyar a zárvizsgánál jobb osztályzatokat, nem tudjuk; de hogy mindketten: atya és fiu mintaképül szolgáltak az egész hallgatóságnak, szívesen elhiszük, és mi is teljes elismerésünket fejezzük ki ama derék tanulótsárok iránt.

— Reichetzer Rezső tábornok az osztr. vaskoronarend lovagja, nagyszebeni térparancsnok a szászsebesi r. kath. templom kijavítására 5 o. é. frtot ajándékozott, mint nekünk Szászsebesről írják.

Egy gymnasiumi tanár-jelölt, ki az elemi és gymnasiumi tantárgyakban magyar és német nyelven oktatást képes adni, valamint kezdőket a zongora-játékba is bevezet, ajánlkozik akár házi nevelőül, akár egy vagy több gyermek tanulmányának vezetésére. Lakása a párisi utca 217-dik számú házában van, hol bővebb értesítést nyerhetni.

— „Gyümölcsészeti levelek, írta Száva Farkas, kiadta Veszely Károly, a „Néptanoda“ szerkesztője, nyomtatta Imreh Sándor M.-Vásárhelyt, az ev. ref. főtanoda gyorsajtóján“ című füzetet kaptunk. A levelek, melyek a „Néptanoda“-ban jelentek meg egyenként, következő kérdésekkel foglalkoznak: Mi a fa élete s mi ennek haszna? A nagyskola helye s elhelyezése. A magiskola ellenségei. Alma- és körtemag gyűjtése, szárítási-képességek ideje. A magok gondozása és ellenségei. A magvetés és ennek ideje. A néptanoda nevelőkeimek a magvetésnek szükséges jelenléte. A magfelfedezés szükséges porgató beszerzése. A magiskola tavaszi ellenségei és azok ellen előintézkedés. A magiskola gyomlálására különös figyelem. A faskola helye, elkészítése és ellenségei. A magoncok kiültetése ideje. Az oltógák megválasztása és szedése ideje. Az oltás ideje és oltás nemek. A mezőszőlő s részben a székelyföldi faültetés iránti hanyagságok okai. Kik tehetnek legelőbbet a gyümölcs-tenyésztés érdekében. Iskolákban gyümölcsenyésztés megkönnyítése s e körüli érdemek. A barackfákknak könnyű szaporítási módjai. A cseresznye és magadonczok előállítás módja. A szilvafának magról szaporítása módjáról. A dió szaporítása módjáról. Zárszó. A 48 lapot tevő füzet ára 10 uj kr.

— A „Magyar Polgár“ két számon keresztül vezércikkhez Nagy Péter ellen. Semmi beleszólni ha a „M. P.“ fordul s nyílt-terét legelő nyomatja, csak arra kérjük ezt a mélyen tisztelt újságot, hogy ha lapunkkal megszakította az „irodalmi összeköttetést“, de nyílt-terünkkel főtartja a val polemizál: ne emlegesse a megtámadott cikket a Kelet, hanem a Kelet nyílt-terének cikkeit.

— Szegény Mátrai Ernő is ugyan megjárta. A „M. Polgár“ azt mondja röpiratáról, hogy Nagy Péter csak azért pártolta az ötszáz példányú kommunális által történt megvételét, mivel a reformátusok nyomdájából került ki. Ilyen kemény itéletet még (L-t) jegyű t. munkatársunk sem mondott róla.

— A „Magyar Polgár“ még is csak boldogit olykor-olykor a val, hogy szóba áll velünk. Most Fehérvárról közöl egy levelet, melyben valaki felel minapi tudósításunkra az ottani követtséget illetőleg. A jó kar megunták a tétlenséget, a kormány „lelkismeretlen viszársáseit“, a zsarolást, a terhes adót, az ámitatást, a könyökig kiaknázott pénzes-zacsokkat sat. s ezért akarják Pap Miklóst követeltik választani. Nó ezek szokott frázisok s a kinek kedve telik bennök: mi nem vagyunk gusztnának elrontói. S ha arra figyelmeztetjük, hogy az ily kifejezés: „mekkora hazugság volt ez állítás“ nem lapba való: azt is ama jó ur érdekében tesszük. A „hazugság“ különben az, hogy tudósítónk 19 hallgató előtt mondatta el Pap Miklós oratójiá holott e szép stílu ember szerint negyvennégyen voltak a hon megmentői, a Szilágyi Dezső meghívóját pedig szerinte 64-en írták alá. Mi a számokat igen megbízható forrás után írtuk, de a Polgár jó urának állítását sem nevezzük „hazugság“-nak. A választás majd meg mutatja kik vannak többen.

— Bosco E. tegnap esti mutatóványai — természetesen minden zugában megtöltött színházunkat. Már minálunk ez a „tonus“, s a mi „nemzeti“ színházunk ugy látszik tetszik magának jez állapotban, különben aligha engedné a művészetet meghátráltatni a büvészet előtt. Eltekintve azonban ettől, Bosco, annak a mi, elég ügyesnek mondható. Megnyerő alak, könnyű fecsegő, egy pár új mutatóványa is van s így nem hagy kielégítetlen. Társa, Dante, szép emlékező-tehetséggel bír; negyven minden fajtájú szót, egyszeri hallásra, képes előlrol, hátulról ismételni. Bosco mutatóványai a „rég“ büvészet köréből szintén elég ügyesek, anti-spiritistius tréfái pedig sokszor hangos kacajra ragadják a nézőt. Dante az a mutatóványa pedig, melyben kezét, lábát összekötötte s köteleit a la Davonport testvérek pár perc alatt lefejté magáról, épen meglepő. Hanem azért jobb szeretjük az ilyen ügyességet a redout, nem pedig a nemzeti színház deszkáin látni. A fejedelmi subventiót nem komédiás intézetnek adják.

— A „Kolozsvári Közöny“ tegnap zágábi távirata azt mondja, hogy „A „Her-vatska“ szerkesztősége lepecsételtetett.“ Talán a szerkesztőségi helyiség, tisztelt collega?

— Smyrnában közelebb szálltak partra, a német tudományos expedíto tagjai, melynek főadata Kis-Azsiában archeologiai kutatásokat tenni. — Jelenleg Sardes veszélyes posványai és sivatagai felé tartanak, hogy ott a Herodot által emlegetett sírok után kutassanak.

— Todor aethiopai király utódja, europai körutra készül. Már értesítette is a lyoni kiállítás igazgatóságát, hogy a kiállítás megnyitásán a jövő év május havában jelen lesz.

— Eladó templom. A heidelbergi „Szentlélek temploma“ másfél századig a leghevesebb pörlekedés tárgya volt a catholicusok, lutheránusok és kálmínisták közt. A pörpatvar vége az lett, hogy 1720-ban Károly Fülöp választó fejedelem az épület felét visszaadta a protestánsoknak, a chorus és a templom hajója közé falat húzatott, és a maradt a catholicusoké. A fal mai napig is áll. Azonban legközelebb a cath. egyházköztség ajánlatot tett a protestánsoknak, hogy vegyék meg tőlük a chorus is, melyben eddig cath. istentisztelet folyt. A templom tehát jelenleg eladó.

— A trójai Ió története Amerikában hasonmására talált. Boutwell pénzügyér a new-yorki vámhivatal számára oly nagy pénzszekrényt készített, hogy azt az épületben lehetetlen elhelyezni, s ha beakarják vinni, a ház egyik falát le kell dönteni.

— Német muzeum. A német muzeumnak igazgató választmánya Nürnbergben elhatározta, hogy nem czél szerű és az eredménynek nem megfelelő a muzeumot egy német birodalmi intézetté átváltoztatni. Különösen Ausztriára volt tekintet, melynek kormánya és német lakossága hosszú időn át, e muzeum körül érdemeket szerzett, s hol még ma is buzgó barátokra talál, miért is ezen lépés kikerülését ajánlja, mely Ausztriában a kizárás egyik módját jelenthetné.

— Sajtóhibaigazítás. Lapunk tegnapi szinbirálatában e passus: „nagy botrányra válik a t. művésznő különben szabatos plastikájának“ így olvasandó: nagy hátrányra válik sat. Ugyancsak tegnapi számunk vezércikkének 4-dik sorában hazájagy helyett hatásuk; 14-dik sorában a tantárgyak helyett tanuságok áll.

KÖZGAZDASÁG.

A magyar jegybank-ügy.

(Második közlemény.)

III.

(Vége.)

Sőt egy más körülmény is bejárt, a banknak azon csökönysége, melynélfogva magát, a legnagyobb pénzükség idején is, minőket Pest, Bécs a napokban is él, teljességgel nem látja kötelezettnek, hogy érzékeléseit s így bankjegyei összegét emelje. Mint tudjuk, a bank fundatioja 110 millió ércalap volt, 1868. oct. 25-ki gyűlésén tett 20 millió részvényeseinek visszafizetn, alapját 90 millióra apasztja, s azóta, bár ércalapjához mérve három annyi jegyet bocsát ki, piacainkat folyvást Damoclesi kard alatt tartja, s a helyett, hogy jegyeit szaporítaná, a kamatot minden őszszel felemeli, még pedig, mint jelenleg, 6 — 7 százalék óriási magasságra, tanulságul annak, hogy egymaga többé pénzforgalmunknak eleget tenni vagy nem tud, vagy hasznosabbnak véli magára nézt eleget tenni nem akarni.

Nem kívánunk kitérésbe bocsátkozni, de ha felvesszük, hogy Portugálnak 12, Dániának 14, Svédországnak 21, Belgiumnak 30, Poroszországnak 250, Olaszországnak és Franciaországnak 300. Angliának rendes pénzvviszonyok között is 380 millió bankjegye van, s a velünk egy sorban kényszerforgalom alatt élő Oroszországnak 1100 millió áll rendelkezésére,

míg nálunk 600 egynehány millió mindaz, mi a forgalmat fentartja: lehetlen azon meggyőződésnek helyt nem adnunk, hogy ennyi bank és államjegy, itt, hol az érczet is helyettesíti, egészséges pénzforgalmat fentartani teljességgel nem elég, — s azon gondolatra nem jönnök, hogy a nemzeti bank, bár velünk együtt így van meggyőződve, mindazáltal segíteni nem tartozik komoly szándékai közé.

E levén az osztrák nemzeti bankkal adott viszonyunk, mindazáltal igen hajlandók vagyunk a „Hon-Elleőr“-féle projectummal egy-értelmében, a nemzeti bankkal kezdet fogva haladni. Azonban, nézetünk szerint csak egy haladhatunk, ha a magyar jegybank felállításánál teljesen a status quo alapját foglalják el: elismerjük e kényszerforgalmat, megtartjuk míg nagy áldozat nélkül tőle megszabadulhatunk, az államjegyeket megosztjuk, s azokat mi is államjegyeknek hagyjuk meg, — s épen oly fundatioval ellátva jegybankot állítunk, mint az osztrák. S ezen status quo megosztott kiindulási pontjáról mi a magyar, a nemzeti bank az osztrák valuta helyreállítását gondolatával, megindítjuk egymás mellett a két bank pályafutását.

Hogy mi indokolja e status quot — szintén elmondjuk.

A repcezhernyó.

Az ideai gazdasági csapásokat egy régi ismert csapás is tetézte. Alig bízható, hogy rövid négy hó alatt mennyi minden bszant-hatja a gazdákat nem is említve a lazult, perma nens munkás viaszonyokat, melyek már-már elviselhetlenek.

Az idén mint mondani szokás, egyik baj a másiknak adta a kilincset, hogy vigyorogva rátorhessen a rémült gazdára, ki most már nem az üszögöt, de a rozsdát tanulmányozza, mely eredménytelen munka után elmélyed ama milliónyi csapás fölött, mely egy évi reményét menthetlenül pusztítja; akaratlanul is a repcezföldre tart, és ott el-elnéz egy-egy szál őszi repcét, mely alig pár napos, még csak két csirleleve van, s már ez a két levél is 1—4 apró hernyót táplál, mely azt később semmivé teszi. Hiába kutat, sem elmélet, sem gyakorlat nem nyújt óvszert, hiába hasított ellenük ekékkel széles és mély barázdákat, repceje elveszett, mert már ekkor épen annyi hernyó a arázdákon belül isvan, hol még a növényzetben semmi jel sem árulja el.

Csak 24 óra kell, hogy romlásnak induljon az óvott repce, azaz nem is ennyi idő, mert ki tudná megmondani, hogy egy légy-pete mennyi idő alatt változik egy vonalnyi hosszúságu, féhéres hernyóvá? Mert hogy légy, következőleg pete — fejlődén; hernyó — az mely a repcét tönkre teszi, bebizonyítom ez ideig tapasztalással, mely a hernyó eredete és végére rávezetett, és mivel egészen új dolgot vélek közzé tenni a tárgy fontosságáért bármely oldalról jövő észre vételeket szívesen fogadnék.

Annyit tudunk régebben is, hogy az őszi repcének kelése után, ha tartós meleg, száraz idő járt, e hernyók azonnal megjelentek és majd egész, majd részben megsemmíték azt, és hogy a keletkezési módot nem ismertük, elárultuk azon czéltalan intézkedéssel, mely szerint árkoltunk, szátoztunk előttük terjedésüket meggátolandó.

(Vége köv.)

Távíratl tudósítás a becsi tőzsdéről.

Okt. 16-án 5%, Metalliques 100 frt 57.10 Kamat —. 5%, Nemzeti kölcsön 100 frt. 67.—. 1860. Kölcsön 96.80. Bankrésznvny 764. Hitelintézeti részvények 287. frt. 288.80 London 11 ft. st. 810 frt. 20 kr. Ezüst 117.75 Cs kir. arany 5.66. — Napoleondor 946. 1/3 Urbéri kötvények: Magyarországi 79.50. Temessi 78.—. Erdélyi 74.—. Horváthországi 86.25.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

Nyílttér*)

Idegenek névjegyzéke

Biasini szállodájában Kolozsvárt, oct. 14.

Gerzon Imre, birtokos, Nagy-Váradról. Adler Ignác, kereskedő. N.-Váradról. Zeriff János, hivatalnok, Sz.-Ujvárról. Kérei Kálmán lelkész, Pestről. Makray Sándor, birtokos, Lengracszy Viktor. Gracza György ügyvéd, B.-Hunyadról. Buckner József, kereskedő, M.-Vásárhelyről. Csiky József, orvos, Pestről. Ajtai Gábor birtokos, Déészről.

October 15-én.

Fokas István, gyógyszerész, Pestről. Vise-gurszki Viktor, hivatalnok, Bécsből. Somlyay Miklósné, Pestről. Schléizinger Ignác, kereskedelmi utazó, Bécsből. Kilén Sámuel, birtokos, B. Hunyadról. Kovács Jolánka, Sz.-Ujvárról. Szentkirályi Gábor, alispán, Tordáról. Horváth Dénes, tanuló, Déészről. Dániel Károly, kereskedő, Tordáról.

*) E rovat a t. közlönyekért csupán a sajtóhivatalnak iraklyában vállalt felelősséget a szerk.

Az első egészen újonnan berendezett kizárólag női divat-szövet

kereskedés megnyitása

GÁMENTZY JÁNOS

ezég alatt Kolozsvártt,

főtér gr. Teleki Domokos ur háza alatt Karvázy Gyula ur tő-szomszédságában.

Tisztelettel jelentem a nagy érd. t. közönségnek hogy fenirt kereskedésemben legnagyobb választékban és ahoz mérve az árak olcsón számítva a következő cikkek találatnak u. m.

NŐI RUHA-SZÖVET: gyapot-, félször-, ször-, gyapju-, félselyem, fekete és színes selyem kelmékben.

PAMUT KELMÉK: percálin-, szöttes-, sinor-, piquet-, sima-, és koczkás Barchentek, Nankin-, fényes karton és függöny-szövet; ugyszintén kintű jóságú **Sifon** (340) (3—3)

KENDŐ: fehér és színes zsebkendő-, nyakkendő-, mosó-, pamut-, hárász-, ször-, selyem és gyapju-kendők minden nagyságban és árakban.

VÁSZON: valódi Rumburgi-, Hollandi-, Irlandi-, Creász és mindennemű házi vásznak, figyelemre méltó olcsó árakban.

ASZTALNEMŰ: pamut és len színes kávézó, kintű házi asztalnemű és törölköző-kendő, ugyszintén a legfinomabb sáhos és kamuka asztalneműk.

NŐI-FELÖLTŐK: a leggyorsabb házi öltönytől a legdiszesebb séta öltözékig.

KIHÁZASÍTÁSI KELLÉKEK: kész fehérnemű és egyéb ágyneműhez szükséges cikkek, paplan-, matrác-, futó- és nagyszőnyegek ágy és asztalterítők. Ugyszintén szalag-, virág-, csipke és csipke-kelme-, pamut-, tricót és hárász harisnya és egyéb kötött hasznos kellékek; és mindenféle bélésműk, varró és kötő czérna, selyem és pamut ugyszintén esőtartó, keztyű, lábbeli és rövid áru cikkek nagy választása.

Nagy érd. t. városi és vidéki közönség! Árúmat első kézből szereztem meg, hogy azok jutányossága és jósága által a n. érd. t. közönség szíves pártfogását magamnak biztosíthassam.

Kolozsvártt, 1871, október 1.

Alázatos tisztelettel:

GÁMENTZY JÁNOS.

Fogorvos és fogművész

PERL BECSBÖL

előbbi itt tartózkodásából ösmeretes

A leggyorsabb bánásmód mellett a legjelesebb amerikai modor szerint meglepő szép, tökéletes czélszerű, természetli és tartós mesterséges fogakat, fogsorokat stb. a legjutányosabban készít arany- és vulkanitból és **FÁJDALON NÉLKÜL** illeszti be, a foggyökér eltávolítása nélkül. (341) (6—*)

Arany és más töltanyaggal plombiroz, fogmítéteket, **fájdalom nélkül**, a különösen kellemes hatású „**kéjlég**“ (Lustgas) alkalmazásával végez és a fogfájdalmat gyorsan és örökre eltávolítja.

Bendel reggeli 9 órától 1 óráig és délután 2-től 5 óráig.

TANÁCSOKAT INGYEN.

Müsterme a Nemzeti Szállodában 36—37 sz. alatt.

Körutazását minden évben ismétli.

(352)

(3—3)

Birtok-eladás.

Mező-Tóháton, Maros-Ludas vasuti indóházától, az építés alatt álló országúton haladva, 2 $\frac{1}{2}$ mértföld távolra fekvő—Veress Pál féle tagosított birtok: 603 hold kiterjedésben, melybe a limitált keresomajog, tíz Curialis zserllér lak, jó gazdasági és laképületek, végre a **fráti határon**, 25 hold erdő tartozik, örökön eladó. Értekezhetni ez iránt alólirttal személyesen, vagy bérmentes levél által.

Maros Ludason, 1871, október 10 kén.

HANTZ PÁL, postamester.

!! Új naptárak 1872-re !!

Stein János könyvkereskedésébe Kolozsvártt megérkeztek és kaphatók:

Nemzeti nagy képes-naptár. Szépirodalmi és ösmeretterjesztő tartalommal, számos képpel. Szerkeszti Áldor Imre 1 frt.

Protestáns képes-naptár. Szerkeszti Ballagi M. 50 kr.

István bácsi naptára, vagyis családok házigazdáknak és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előljáróknak, iparosoknak való képes kalendárium. 50 kr.

Lidércz-naptár. Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye. 60 kr.

Honvéd naptár. (Együttal katonai naptár.) A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. 60 kr.

Nemzeti kortes naptár. (Bálpárti nép naptár.) Szerkeszti Borbács. 50 kr.

A „Népászlója“ naptára. Szerkeszti Áldor Imre. 40 kr.

Kossuth-naptár. Szerkeszti Honfi Tihamér. 40 kr.

Szerencse-naptár. Számos képekkel, világosított példával, utmutatással és tanácsal arra nézve, miként lehetünk e földön szerencsések? Szerkeszti Szerencsés Jenő. 60 kr.

Falusi gazda naptára. A földmivelés, kertipar és gazdaság évi közlönye, föld-birtokosok, kertészgazdák, lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva. Több szakértő közreműködésével szerkeszti dr. Farkas Mihály. 80 kr.

Magyar nők naptára. Szerkeszti Beniczky Irma. 60 kr.

Eladó leányok naptára. Szerkeszti Tóvölgyi Titusz. 50 kr.

Igazmondó naptára. 50 kr.

Az Atheneum kis képes naptára. 50 kr.

Barátfülek naptára. Szerkeszti Papamorgó. 50 kr.

Ugyanaz függelékek: Prédikációk a magyar nép számára. 80 kr.

Nevezzünk! Új humorisztikus naptár a magyar nép számára. 40 kr.

Határidő-naptár, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára. 1 frt 20 kr.

Honvéd tárcza-naptár. Szerkeszti Darvas László. 50 kr.

Oesterreichischer Volkskalender. 60 xr.

Vogl's Volks-Kalender. 65 xr.

Steffens Volks-Kalender. Mit 8 Stahlstichen. 86 xr.

Notiz-Kalender für die Elegante Welt. 1 fl.

Löbe, Kalender für Haus- und Landwirthe. 1 fl 40 xr.

Nader, Medizinal-Kalender. 1 fl 40 xr.

Wiener Geschäfts- und Auskunfts-Kalender. 40 xr.

A bélyeg és illeték törvények és szabályok.

A legújabb időköz kiegészített hivatalos kiadás. Ára 1 frt 80 kr.

Törvénytudományi orvostudomány

jogászok és orvosok számára. Több jeles szerzők, nevezetesen Taylor, Henke és Schürmeyer nyomán írta dr. SIKOR JÓZSEF. Ára 1 frt 40 kr.

Az osztrák polg. törvények rövid sommás kivonata.

Szerzette: VUCHETICH ENDRE. Ára 60 kr.

Jog- és államtudományi folyóirat.

Szerk. HOFFMANN PÁL. I. évfolyam. I. és II. évfolyam. Ára 2 frt.

Az elbűvölt nő.

Történeti regény. Írta PONSON du TERRAIL. Francziából ford. Mártonffy Frigyes. I. és II. kötet. Ára 2 frt.

Raoul lovag.

Történeti regény. Írta SAUNIÈRE PÁL. Francziából fordította Elma. 2 kötet. Ára 2 frt.

A hét vasgyűrű.

Történeti regény. Írta FÉVAL PÁL. Francziából fordította Mártonffy Frigyes. I. és II. kötet. Ára 2 frt.

A francia nyelv

levélszerinti önképzése Robertson T.

tanmódja szerint. Írta Psenyeczki NAGY SÁNDOR, a francia és angol nyelvek nyilván. tanára, a debreczeni ref. főiskolában és egy miniszterileg engedélyezett tanintézet tulajdonosa.

Ára egy levélnek, azoknak, kik a leveleket f. é. október végéig megrendelik 25 kr., későbbi bolti ára 30 kr. leend.

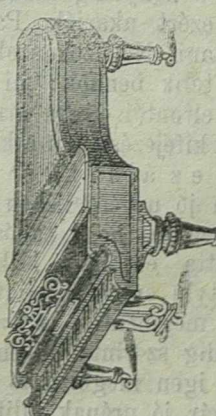
Ugyanazon szerzőtől megjelent:

Az angol nyelv levélszerinti önképzése.

Ára egy levélnek 30 kr. Eddig 14 levél jelent meg.

(26—3)
Új és használt

Zongorák

(26—3)
Triska Ferencz
Zongoraárúsnál
Kolozsvártt, hidutca 315 szám.
Minden javítások helyben és vidéken is felvételek és juttatás áránál
a tartósságért keresek vállalkozók.

(354)
Hirdetmény.

(1—3)
Gyulafehérvárt a Rákócziutczába lévő 198 számú ház, mely áll 2 nagy szobából, konyhából, kamarából és pinczéből, külön kút és udvarral és 70 □ ömly veteményes kertessel, azonnal kiadó. Értekezhetni Kolozsvártt lakó Pápos Viktorral Páris utczá 220 sz. alatt.

Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel kiadó-tulajdonos Stein Jánosnál.